

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: **ВАСПИТНИ РАД У ОДЈЕЉЕЊСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ (ВРОЗ)**

РАЗРЕД: **ПЕТИ**

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **1**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **36**

Васпитни рад у одјељењској заједници обухвата директан васпитни рад са ученицима у одјељењској заједници која функционише као ученички колектив који има властиту организацију, уз координацију и руковођење које остварује одјељењски старјешина.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Развој социјалних компетенција, које подразумевају културу живљења у друштвеној средини, основне животне вјештине, као и комуникацију, сарадњу и толеранцију у одјељењу, те вјештине рјешавања конфликта.
- Подстицање развијања здравих навика и стилова живота, развијање свијести о значају очувања животне средине.
- Изградња знања и искуства везаних за одговорност и слободе, моралној аутономији, стваралаштву и систематичности у раду.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Обезбиједити цјеловит развој сваког ученика (физички, социјални, емоционални, интелектуални, радни, морални и естетски развој ученика).
- Развијање код ученика друштвене одговорности и радно-акционих компетенција.
- Упознање ученике са дужностима, обавезама и одговорностима, као и правилима васпитно-образовног рада и живота у школи.
- Упознање ученика са битним факторима наставе и критеријумима оцјењивања, те начинима вредновања, принципима евалуације и самоевалуације.
- Упознање ученика са начинима учешћа у раду школе.
- Подстицање ученика да науче како да ефикасно и правилно уче, користе различите начине учења, те на тај начин лакше развијају сопствене методе рада и савладавања наставних садржаја.
- Постипање развоја емоционалне интелигенције код ученика.
- Упознање ученика са правилном комуникацијом, насилним и ненасилним облицима понашања и стиливима рјешавања конфликта.
- Развијање осјећаја патриотизма и интернационализма.
- Развијање еколошке свијести код ученика, те потребе за очувањем личног здравља и околине.
- Подстицање ученика на правилну бригу о тијелу и личној хигијени.
- Упознање ученика са значајем поштовања моралних, друштвених и животних вриједности.

- Промовисање и усвајање универзалних животних вриједности и очувања здравих темеља заједнице, те афирмисање здравих навика и стилова живота.
- Развијање способности уочавања актуелних тема/проблема у школи и заједници.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Наставне области и теме

Оквирни број часова

Област 1: КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	6
Тема 1: Организација одјељењског колектива	2
Тема 2: Култура понашања	4
Област 2: ДЈЕЧИЈА ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	5
Тема 1: Дјечија права и обавезе	2
Тема 2: Демократија у учионици	3
Област 3: ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА	21
Тема 1: Животне вриједности	8
Тема 2: Наше емоције	4
Тема 3: Чувари здравља и природе	5
Тема 4: Учење	4
Област 4: ТЕМЕ ПО ИЗБОРУ/СЛОБОДНЕ ТЕМЕ	4
Тема 1: Процјена резултата рада	2
Тема 2: Слободне теме	2

Исходи учења	Садржаји програма/Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Област 1: КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА (6)		
Ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> • одговорно бира руководство одјељењске заједнице; • образложи одговорности појединца и групе; • одговорно извршава добијена задужења и као појединац и као члан групе; • предложи и дефинише правила важна за функционисање одјељењског колектива; • преузме одговорност за поштовање договорених правила; 	Тема 1: Организација одјељењског колектива (2) <ul style="list-style-type: none"> • Избор руководства одјељењске заједнице. -Задужења појединца и групе. • Правила нашег одјељења (Уговор за наше одјељење – израда и потписивање). • Разредни портфолио (теме прилагодити одјељењу). • Програм рада одјељењске заједнице (упознавање са програмом, избор садржаја) 	Српски језик Ликовна култура

<ul style="list-style-type: none"> • објасни појам портфолија (скуп података, радова, постигнућа, планова, идеја) и начин израде; • учествује у изради портфолија као појединац или као дио тима и екипе; • предложи одговарајуће садржаје за обраду у оквиру слободних тема. 	<p>и тема на основу приједлога ученика).</p>	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентификује, објасни и примјењује облике културног опхођења у школи; • његује свој стил облачења и уважава различитости; • разумије да различите прилике захтијевају различит кодекс облачења; • разумије да свака установа има свој кодекс облачења, који је неопходно поштовати; • објасни сличност и разлику између некадашњих и садашњих игара; • опише појам солидарност; • представи вјештине сарадње у тиму; • препозна неопходност доприноса сваког члана у раду тима, те колико је важно преузети одговорност за своју улогу у тиму. 	<p>Тема 2: Култура понашања (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Културно опхођење – бонтон. -Понашање према запосленим у школи, друговима у одјељењу, другим ученицима у школи. • Стили облачења (облачење у складу са приликама). • Коришћење слободног времена: како су се играли наши родитељи, како баке и дједови, а како се играмо ми (предности и недостаци сваког времена). • Солидарност: „Сарадњом до циља“. 	<p>Српски језик Ликовна култура Физичко и здравствено васпитање Музичка култура</p>
<p>Област 2: ДЈЕЧИЈА ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ (5)</p>		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • анализира и објасни права која сматра посебно важним; • објасни која одговорност произилази из тих права; • разумије да ниједно право не може да се оствари без 	<p>Тема 1: Дјечија права и обавезе (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дјечија права која су нам посебно важна. • Дјечија недјеља (садржај/активности обиљежавања). 	

<p>преузимања одговорности;</p> <ul style="list-style-type: none"> • креира и предложи активности за обиљежавање Дјечије недјеље и Међународног дана дјечијих права у складу са специфичностима своје одјељењске заједнице. 	<p>-Међународни дан дјечијих права (20. новембар).</p>	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дефинише, разумије и примјењује своје одговорности у одјељењу и породици; • разумије значај испуњавања тих одговорности; • објасни потребу за ограничавањем моћи особа на позицији ауторитета; • критички процијени позицију ауторитета; • схвати важност чувања приватности и личних информација на интернету и друштвеним мрежама; • наведе које опасности и посљедице може имати откривање приватних података на интернету и друштвеним мрежама. 	<p>Тема 2: Демократија у учионици (3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наше одговорности у одјељењу и породици? • Ауторитет - Колико ауторитета треба имати вођа? • Приватност. <ul style="list-style-type: none"> -Зашто је важно сачувати приватност у савремено технолошко доба? -Како заштити приватност на друштвеним мрежама? 	<p>Српски језик Ликовна култура Музичка култура</p>
<p>Област 3: ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА (21)</p>		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • потражи и обрати се некоме за помоћ када има неки проблем; • зна на који начин се обратити за помоћ у школи стручним особама (учитељу, наставнику, педагогу, психологу, директору); • разумије да је улога педагога и психолога у школи прије свега подршка ученицима; • разумије да потребе подстичу на понашање; 	<p>Тема 1: Животне вриједности (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Имам проблем“ - коме се могу обратити? (у школи, у породици, у односу са другарима). • Потребе и понашање. <ul style="list-style-type: none"> -Како потребе могу бити задовољене? -Како одрасли дјелују на потребе дјецe? • „Затворена и отворена комуникација“. 	<p>Српски језик Физичко и здравствено васпитање</p>

<ul style="list-style-type: none"> • разумије повезаност потреба и примјереног/непримјереног понашања којим се оне задовољавају; • се упознају са позицијама моћи у односу на понашање; • разумију да начини реаговања зависе од позиције (пријатељ, посматрач, водитељ, онај ко кажњава, онај ко окривљује); • разумије да сваки поступак има своју посљедицу (позитивну или негативну); • доноси одговорне одлуке; • разумије важност преузимања одговорности за властите поступке; • разумије да није одговоран за понашање и поступке других; • искаже и мијења своје понашање у позитивном смјеру; • развија механизме самоконтроле; • разумије улогу награде и казне; • предложи поступак који ће се проводити у случају лакшег кршења правила Уговора нашег одјељења; • препозна стилове конфликтних ситуација и начина комуницирања у тим ситуацијама; • препозна и примјењује отворене и затворене стилове комуникације; • схвати значај афирмативне комуникације и примјењује је у свакодневној комуникацији. 	<ul style="list-style-type: none"> • Међусобне везе (позитивне и негативне особине). • Улога награде и казне у процесу васпитања, образовања и живота у колективу. • „Договорене посљедице“. • „Афирмација“. 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна како се осјећа на растанцима и размијени осјећања са друговима и другарицама из одјељења; 	<p>Тема 2: Наше емоције (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Растанци (растајемо се од учитељице/учитеља). • Ја на преласку из разредне у предметну наставу 	<p>Српски језик Природа и друштво</p>

<ul style="list-style-type: none"> • идентификује осјећања која су повезана са преласком у предметну nastavу, освијести овај прелазак и помогне себи и друговима да тај прелазак буде што мање стресан; • подијели са одјељењем своја осјећања везана за нешто што воли да ради, прави, ствара, гради...; • препозна љутњу као емоцију кроз различите ситуације и идентификује одакле она све може да долази; • (на)учи да покаже своја осјећања на прихватљиве начине. 	<ul style="list-style-type: none"> • Волим да..... • Одакле долази љутња? 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна и наведе карактеристике развоја у предпубертетском и пубертетском периоду, те правилно се односи према њему; • препозна и одреди развојне промјене које се дешавају у предпубертетском и пубертетском периоду; • прихвати развојне и емоционалне промјене које му се дешавају, те да схвати да су природне и очекиване; • препозна и разумије туђа и своја осјећања; • уочи и наведе утицаје штетних навика и болести овисности (алкохол, дуван, наркотици...); • разумије и да свој допринос очувању здравог живота и здраве животне средине. 	<p>Тема 3: Чувари здравља и природе (5)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Карактеристике развоја и наговјештај пубертета. • Особине пубертета – физичке и психичке карактеристике. • Односи између дјечака и дјевојчица – прве симпатије. • Штетне навике и болести овисности (алкохол, дуван, наркотици). • Твоја брига о планети. 	<p>Ликовна култура Српски језик Природа и друштво Физичко и здравствено васпитање</p>

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • објасни свој начин и технику учења, те размијени искуства са другим ученицима; • опише начин учења текста и наведе правила за издвајање битних дијелова; • схвати значај читања и добре усвојености технике читања; • анализира прилоге из дјечије штампе, као и књиге које чита; • разумије да је неопходно трајно усвојити одређена знања, а да се то може постићи само самосталним вјежбањем и понављањем учених садржаја; • разумије сврху провјере знања; • учи да савладава страх и трему од школског испитивања. 	<p>Тема 4: Учење (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Размјена искустава о начинима учења. -Како учити текст? • Шта и како читамо? -Повезаност читалачких навика и учења. • Самостално вјежбање и понављање наученог („Понављање је мајка знања“). • Како смањити страх од испитивања – усменог и писменог? 	<p>Српски језик Ликовна култура</p>
<p>Област 4: ТЕМЕ ПО ИЗБОРУ/СЛОБОДНЕ ТЕМЕ (4)</p>		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • анализира властита постигнућа и наведе позитивне и негативне стране; • вреднује резултате властитог рада и туђег, анализира успјех одјељења у учењу и владању, ваннаставним активностима и међусобним односима; • зна да објасни важност учешћа у ваншколским активностима и промовише позитивне стране. 	<p>Тема 1: Процјена резултата рада (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Процјена властитих постигнућа (позитивни и негативни аспекти): - успјех у учењу и владању, - ваннаставним и ваншколским активностима, - међусобни односи. 	<p>Српски језик Ликовна култура Музичка култура</p>
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • објасни значај актуелног догађаја за школу или заједницу. 	<p>Тема 2: Слободне теме (2)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Садржаји по избору наставника и/или ученика, а везани за актуелне догађаје у школи и локалној заједници. 	

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Програм васпитно-образовног рада у одјељењској заједници за 5. разред обухвата четири наставне области: *Култура живљења, Дјечија права и одговорности, Здрави стилови живота и Теме по избору/Слободне теме*. Предложене *Слободне теме* су само приједлог/оквир, што значи да одјељењски старјешина може у оквиру ове области да бира и реализује друге садржаје за које процијени да су неопходни за реализацију, а у складу са потребама ученика из одјељења. Наставне области и теме су релативно аутономне, јер неке од тема могу се обрађивати у корелацији са другим наставним садржајима/темама, интегрисати и реализовати. Редослијед навођења садржаја у оквиру одређених области и тема у наставном програму *Васпитни рад у одјељењској заједници за 5. разред основне школе* није обавезујући редослијед реализације наведених области, тема и садржаја.

Програмски садржаји су понуђени оквирно, јер остварење дефинисаних исхода учења, могуће је и кориштењем садржаја по избору одјељењског старјешине или ученика. То значи да неки понуђени садржаји неће бити реализовани или ће неки садржаји бити замијењени сличним садржајима које одаберу одјељењски старјешина и/или ученици.

Реализација програмских садржаја васпитног рада у одјељењској заједници подразумијева првенствено флексибилан приступ. Флексибилан приступ се односи, како на моделе рада, тако и на динамику извођења. Одјељењски старјешина у сарадњи са ученицима осмишљава активности, координира рад међу ученицима, даје им јасна упутства за реализацију одређених садржаја, поштује специфичности узраста ученика, индивидуалних разлика, те специфичности ученичког колектива и средине у којој се налази школа. Васпитно дјеловање одјељењског старјешине, његова координација, подстицање, храбрење и усмјеравање ученика, значајно доприноси стварању одјељењске заједнице као колектива/заједнице, у којој ће доминирати сарадња, разумијевање и другарство међу ученицима у извршавању њихових заједничких обавеза, али и пуно повјерење на релацији ученик-ученик и ученик-наставник. Значајна улога одјељењског старјешине се огледа и у његовом континуираном праћењу раста и развоја ученика, њихових понашања, откривања узрока неприхватљивих облика понашања, као и идентификовања изазова са којима се ученици сусрећу.

Часове ВРОЗ-а (Васпитни рад у одјељењској заједници) треба реализовати уз кориштење модела интерактивне наставе, те радионичког начина рада. Примјеном савремених модела наставног рада на часовима одјељењске заједнице, радионичким приступом у раду, часови ВРОЗ-а биће много занимљивији за ученике, једноставнији за реализацију и ефикаснији у постизању циљева учења, али првенствено у остварењу исхода учења.

Сваки одјељењски старјешина је задужен да креира годишњи, те оперативне планове и програме рада за своје одјељење, уважавајући програмски оквир, искуства ученика, специфичности средине, те уз обавезне консултације и учествовање ученика.

Наставни програм ВРОЗ-а реализује се током 36 наставних седмица, по правилу са по једним часом седмично. У посебним ситуацијама када је потребно више времена за реализацију одређених садржаја, те када је планирана реализација изван учioniчког простора могуће је кориштење тзв. двочаса/блок часа, што се посебно планира и евидентира. Предложени оквирни број часова за реализацију садржаја и остварење исхода учења могуће

је (а негдје ће бити и потребно) кориговати, тј. извршити прерасподјелу фонда сати за поједине наставне области, теме и/или садржаје.

У складу са принципима савременог васпитања и образовања, одјељењски старјешина добија нову улогу, што подразумијева да посједује особине демократичности, флексибилности, отворене комуникације, толеранције и слично. Одјељењски старјешина, у договору са ученицима има потпуну слободу да наставну област и одређену тему реализује као цјелину или да у различитим временским периодима реализује дио садржаја неке наставне области и теме.

За реализацију програма ВРОЗ-а, односно појединих области, тема и садржаја, одјељењским старјешинама ће бити на располагању *Приручник за наставнике- Васпитни рад у одјељењској заједници (примјери добре праксе)*.